

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kroni, za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin. ::

:: Telefon štev. 216. ::

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. oprske „ „ „ 15.649

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru. ::

Vsebina: Ob dr. J. E. Krekovi petdesetletnici. Skupščina štajerskega pododbora Zadružne zveze. Položaj naše kmetije. František Cyril Kampelik. Vestnik Zadružne zveze. Zadružni pregled. Gospodarski pregled. Vestnik Gospodarske zveze. Razne objave. Občni zbori. Bilance.

Ob dr. J. E. Krekovi petdesetletnici.

Dne 25. decembra 1915 bo preteklo 50 let, odkar je pri Sv. Gregoriju nad Sodražico zagledal luč sveta naš odlični zadružni prvobornik dr. J. E. Krek.

Razvoj slovenskega zadružništva v največjem času nosi na sebi pečat njegovega dela.

Takrat, ko je nastopil dr. Krek v naši javnosti, so vladali o zadružništvu še medli pojmi. Bilo je sicer dobre volje, toda manjkalo je jasnih načrtov in določenega programa, po katerem naj bi se zadružna organizacija širila in izpopolnjevala. Ni se znalo, ne kaj, ne kako. Tudi je manjkalo sotrudnikov, ki bi bili s potrebnim umevanjem šli na podrobno delo za gospodarski preporod ljudstva. V mnogem oziru je bilo torej treba še le ustvariti podlago za ustanavljanje zadrug.

Kakor nikdo med Slovenci, bil je doktor Krek, ki je vedel ceniti veliki pomen organizacije, od katere je odvisno vse. Vedno in vedno je povdarjal, da je treba ljudstvo poučevati, vzgajati, združevati, kazati mu nedostatke v socialnem življenju, pa tudi prava pota in sredstva, kako jim odpomoči. Umstveni napredek je glavni pogoj gospodarskemu napredku.

V tem smislu delujoč je zbral dr. Krek okoli sebe četo požrtovalnih oseb, ki so ga umevali in šli na delo s konkretnimi cilji. V poznejših trdih bojih jim je brez sentimentalnosti, brez jadikujoče obupnosti vlival vedno novega, krepkega poguma.

Veliko je delal tudi s peresom. Omenimo naj tu le njegove „Črne bukve kmečkega stanu“, „Socialne pomenke“ in „Socializem“, s katerimi je širil poznavanje socialnega vprašanja, v katerem zavzema zadružništvo važno mesto. Nebrojno njegovih člankov o gospodarskih stvareh pa je raztresenih po dnevnem in strokovnem časopisu.

Prvi katoliški shod leta 1902 je načrtno dobro zasnovan socialno-gospodarski program. Od tedaj naprej je zavel tudi v zadružništvu nov duh, mnogo živahnejši, mnogo krepkejši. Kar smo imeli dotlej zadrug, bile so samo posojilnice t. zv. mešanega ustroja, napol šulcejevke, napol rajfajznovke, ki že po svojem bistvu niso mogle nikdar dobiti pravega stika z ljudstvom. Prevladovala je v njih kolikor toliko kapitalistična tendenca, zato so več ali manj ostale tuje duhu naroda. Zadružno gibanje je dotlej vodila Zadružna zveza v Celju, oziroma njen predsednik Mihael Vošnjak.

Leta 1895 se je osnovala Zveza kranjskih posojilnic z namenom, združiti vse posojilnice na Kranjskem. Istega leta se je v Ljubljani ustanovila kot društvo Gospodarska zveza, ki naj bi širila zadružništvo po vseh slovenskih pokrajinah, in sicer ne samo posojilnice, ampak tudi nedenarne zadruge. Vsled intenzivnega dela obeh osrednjih organizacij se je težišče slovenskega zadružništva polagoma preneslo v Ljubljano. Leta 1900 se je Zveza kranjskih posojilnic razšla, društvo Gospodarska zveza pa se je premenilo v zadrugo z istim imenom. V odbor je bil izvoljen tudi dr. Krek, ki je leta 1902 potem prevzel predsedništvo in ga obdržal vse do danes.

Gospodarska zveza si je stavila širok delokrog: izvrševala je revizije, posredovala je denarno izravnavo, uvedla je blagovni promet in je gojila tudi prodajo kmetijskih pridelkov. S tem je bil storjen v izpolnitvi zadružne organizacije velik korak naprej. Zadružni propagandi je zveza obračala vedno veliko pozornost. V ta namen je pričela izdajati svoje lastno glasilo „Narodni Gospodar“ in je prirejala razne poučne tečaje in predavanja, da se med ljudstvom poglubi smisel za zadružništvo. Zveza je dalje poskrbela, da se je ustanovila lastna Zadružna tiskarna, kjer dobivajo članice vse potrebne poslovne knjige in druge tiskovine. S tem se je pripomoglo, da je postalo poslovanje pri večlanjenih zadrugah enotno. Zveza je torej nudila svojim članicam mnogovrstne ugodnosti, kakršnih dotlej niso imele. S tem se je doseglo, da je bil stik med zadrugami in zvezo vedno večji, kar je bilo celotni organizaciji le v korist.

Spočetka je Gospodarska zveza združevala kmetovalce, obrtnike, trgovce in zadruge. Tak delokrog je bil preobširen. Zato se je l. 1903 organizacija razdelila. Revizije, denarno izravnavo in zakonito zastopstvo zadružnih interesov si je pridržala prejšnja centrala, ki pa si je izpremenila ime v Zadružno zvezo, blagovni promet pa je prevzela nova Gospodarska zveza, ki naj bi služila kot centrala

za skupni nakup in prodajo. V tej obliki obstoji organizacija še dandanes.

Mlado zadružno gibanje je imelo spočetka na vseh koncih in krajih srditih, zagriženih nasprotnikov, celo v krogih, ki bi je bili morali pospeševati. Boj proti zadružništvu je bil razvnel strasti do skrajne meje. Toda nasprotniki so skušali samo razdirati, njihovo delo je obstajalo edino le v negaciji, pozitivnega pa niso mogli ničesar izkazati. Dr. Krek je v teh težkih časih vstrajno vodil organizacijo po načrtani poti in dandanes uživa lahko veliko zadoščenje, kajti pozicija zadružne organizacije je sedaj tako trdna in močna, da jo morajo upoštevati tudi oni, ki so ji nekdaj nasprotovali.

Zadružni organizaciji se je zlasti očitalo, da je pričela gospodarski boj. „Ta ugovor“, je dejal dr. Krek na drugem katoliškem shodu leta 1900, „nam svedoči, kakšni nevedneži so tisti, ki ga ponavljajo. Ali ne divja ta boj že več kot eno stoletje? Ali ni v socialnem in verskem oziru razbil vse, kar nam je dragega in svetega? Vsled politiškega in gospodarskega boja se je pričelo združevanje in ne narobe.“

Učinek intenzivnega dela, ki ga je razvijala pod dr. Krekovim vodstvom Gospodarska, oziroma Zadružna zveza v Ljubljani, se kaže tudi v suhih številkah. Na Kranjskem n. pr. se je od leta 1873 do vštetelega 1893 ustanovilo vsega skupaj samo 30 zadrug; od leta 1894, ki tvori nekak mejnik v zgodovini slovenskega zadružništva, do konca leta 1912 se jih je osnovalo 567! Ob svoji ustanovitvi je Gospodarska zveza štela 61 zadrug, leta 1905 jih je imela (kot Zadružna zveza) že 285, leta 1910 608, leta 1913 celo 682 in leta 1914 591 (število je padlo vsled izstopa dalmatinskih članic). Njen denarni promet je leta 1900 znašal nekaj nad 5 milijonov kron, leta 1905 nad 32, leta 1910 pa 116 milijonov kron. Kdor pozna zadružno življenje bližje, ve dobro, koliko ogromnega podrobnega dela tiči v teh številkah.

V prvi dobi zgodovine slovenskega zadružništva nahajamo skoro izključno posojilnice in tu in tam boren poizkus s kako obrtniško zadrugo. Od leta 1894 pa se slika izpremeni; poleg posojilnic je vzrastla cela vrsta kmetijskih, nakupovalnih in prodajalnih, konsumnih, mlekarskih, živinorejskih, strojnih in nekaj obrtniških zadrug. Dr. Krek je bil, ki je dajal vedno nove impulze za ustanavljanje produktivnih zadrug in znal zanesti vedno novo, čilo življenje v zadružno organizacijo.

Dr. Krek ni samo gledal, da se ustvarja nekaj novega, trudil se je tudi mnogo, da se zadružna organizacija izpopolni in okrepi tudi na znotraj, kar je neprimerno težje delo. Veliko pozornost je vedno obračal revizijam, ki so za zdrav razvoj zadružnega življenja nemalega pomena. Revizije je Gospodarska zveza vpeljala takoj po svoji ustanovitvi, še predno je bil izdan revizijski zakon (leta 1903). Istotako je polagal veliko važnost na knjigovodstvene, poučne in zadružne tečaje in okrožne sestanke. V deželnem zboru kranjskem je dal inicijativo, da se je na slovenski trgovski šoli v Ljubljani osnovala zadružna šola, ki je bila prva v Avstriji in za darmštadtsko druga v Evropi sploh. Ta zavod obeta mnogo dobrega za nadaljni razvoj zadružne organizacije na vsem jugoslovanskem ozemlju v tostranski polovici. Leta 1903 je sklical v Ljubljano zadružno enketo, katere so se udeležili zastopniki zadružništva iz vseh slovenskih pokrajin in iz Istre, da obravnava o združitvi vsega slovenskega zadružništva v eni osrednji zvezi. Leta 1913 pa je po njegovi inicijativi zboroval v Ljubljani zadružni kongres, ki je razpravljaval o raznih aktualnih vprašanjih.

Njegovi živahni nastopi na občnih zborih Zadružne zveze, njegovo temperamentno obravnavanje zadružnih vprašanj je imelo vedno veliko privlačno silo.

Ko je pravosodno ministrstvo sklicalo enketo, da se posvetuje o načrtu novega zadružnega zakona, udeležil se je tudi dr. Krek,

ki je tu kakor tudi ob raznih drugih prilikah odločno zastopal koristi zadružništva napram oblastem, napram javnosti in v postavodajnih zborih.

Dr. Krek pa ni poznan kot izboren zadrugar samo v naši ožji domovini. Da vedo tudi drugod ceniti njegove odlične zmožnosti in njegovo obširno znanje, je najboljši dokaz to, da je bil pri Splošni zvezi avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju skoro ves čas njenega obstoja odbornik in zadnja leta podpredsednik. Zadružno organizacijo, ki jo je vodil, je znal povzdigniti tako, da je vzbujala občudovanje tudi raznih tujih strokovnjakov iz Češkega, Poljskega, Bolgarskega in iz drugih dežel, ki so prihajali v naše kraje ogledat si zadružno delo med Slovenci.

Zaključujemo. Dr. Krekovo ime je ozko spojeno ne samo s kulturnim, ampak tudi gospodarskim preporodom slovenskega naroda. S polnim prepričanjem trdimo, da je za gospodarsko povzdigo našega ljudstva storil toliko kakor nikdo drugi. Zadružna organizacija, za katero je toliko delal, ga bo vedno ohranila v hvaležnem spominu.

Jubilarju želimo, da ga Bog ohrani še dolgo krepkega in čilega na duši in telesu v nadaljni prospeh našega zadružništva.

A. Kr.

Skupščina štajerskega pododbora Zadružne zveze.

Prejšnji teden se je vršila v Celju skupščina slovenskoštajerskih zadrug, katere so se vkljub slabim železniškim zvezam udeležili zastopniki dobre tretjine vseh članic.

Zborovanje je otvoril v imenu pododbora dr. Korošec, ki je pozdravil vse navzoče, osobito državnega poslanca dr. Kreka kot zastopnika centrale. Povdarjal je važnost denarnih in izobraževalnih organizacij v programu za naše bodoče delovanje. Nadrevizor Vladimir Pušenjak poda poročilo o delovanju pododbora in njega članic v leta 1914. V pododbor

se izvolijo soglasno vsi dosedanji člani pododbora, kot predsednik g. profesor dr. Josip Hohnjec.

Dr. Krek razpravlja o skušnjah, katere je napravila združna organizacija v času od leta 1908 naprej. Leta 1908 je vladalo veliko pomanjkanje denarja, povzročeno vsled suše in gospodarskih polomov v Ameriki; v konzumu je bil napredek večji kot pri produkciji, denarne razmere so se poslabšale, in banke so zahtevale 8—10% obresti za posojila, samo kmečke posojilnice so ostale pri prejšnji obrestni meri, kar je bilo le mogoče, ker so strogo držale disciplino; posebno pohvali časten nastop slov.-štajerskih zadrug.

Prišla je obilica denarja v sedanjem času, vsi zavodi izkazujejo veliko odvišnega denarja. Banke si pomagajo s tem, da so obdržale staro obrestno mero za posojila, za vloge pa znižala na 4, $3\frac{1}{2}$, da, celo na 3%. Kmečki denarni zavodi so obdržali prejšnjo obrestno mero, niso znižali tako obrestne mere za vloge kot banke. Bilo je mogoče to vršiti, ker se naslanjajo na kmečka posestva, katera niso vsled vojske toliko trpela kot trgovina in obrt.

Denarno smo trdni, treba izpopolniti organizacijo s tem, da se lotimo združnega nakupa in prodaje, k čemur je potrebna centrala, ki mora biti zanesljivo financirana. Močna in trdna organizacija slovenskega kmečkega stanu je najboljša priprava za vse razmere, katere bodo nastopile.

Govoru združnega voditelja je sledilo živahno odobravanje.

Poslanec dr. Korošec stavi vprašanje na zborovalce glede skupnega postopanja vseh slovenskih zadrug na slovenskem Štajerskem v okviru samostojne štajerske Zdrúžne Zveze. O tem vprašanju se je vnela živahna debata, v katero je poseglo mnogo zborovalcev in se je splošno povdarjalo, da bi bilo velikega gospodarskega pomena, ako bi se dosegla med štajerskimi Slovenci — skupnost na združnem polju.

Predsednik pododbora dr. Hohnjec povdarja, da igrajo v svetovni vojski važno vlogo gospodarska vprašanja, katera so velikega pomena za življenje narodov, kakor tudi posameznega naroda. Da zavzema naš narod v gospodarskem oziru trdno stališče, gre hvala naši Zdrúžni Zvezi, katera je narod gospodarsko osamosvojila in izobrazila. Naša gospodarska organizacija je dobro prestala veliko preskušno, radi tega je upravičeno upanje, da bo ista tudi v bodoče največja opora kmečkega stanu in našega ljudstva.

Po „Slov.“

Položaj naše kmetije.

Našo kmetijo se danes rado presoja enostransko, namreč s stališča njenih dohodkov. Odtod tudi to zavidanje, kakor da bi se kmetu v sedanji vojski „najbolje“ godilo. To domnevanje pa ni pravo in kaže premalo vpogleda v dejanski položaj.

Res, da so se „kosmati“ dohodki na kmetih povzdignili, ali zato so se poslabšale vse druge razmere. Na kmetih so se poslabšale razmere za pridelovanje, pa tudi razmere za prodajo in za domačo porabo pridelkov. In zaradi tega trpi vse naše gospodarstvo.

Pridelovalne razmere so se v marsičem poslabšale. Ne le, da manjka danes delavnih rok in delavne živine in da je vsako delo veliko dražje, manjkajo nam danes tudi razni drugi pripomočki, s katerimi se je v zadnjih letih izboljševalo pridelke in ugodno uplivalo na napredek kmetije. Manjkajo nam umetna gnojila in močna krmila. Po drugi strani se je pa vse življenje podražilo tako, da je danes tudi na kmetih izhajanje težje, kakor je bilo pred vojno. Le pomislimo malo na ceno usnja, obleke olja, mila in drugega trgovskega blaga, da vidimo, zakaj nima denar nobenega pravega teka. Vse je dražje, tako da če ima kmet danes tudi kaj več skupička za svoje pridelke, ima pa na drugi strani

dosti večje stroške za svoje življenske in gospodarske potrebščine. Visoka cena pri živini je tudi zanj občutna, ker se mora odprodana živina premnogokrat nadomeščati s kupovno živino. Treba je le pogledati nekoliko za našimi sejmarji, ki hodijo po plemene voli in po praseta.

Čim dalje težji postaja pa tudi položaj naše kmetije zaradi prodaje in porabe njenih pridelkov. Danes ne smemo več razpolagati s svojimi pridelki. Naši pridelki so zaseženi, tako da jih še za dom ne smemo obračati, kakor bi bilo dobro in potrebno. Danes nima kmet več prostih rok na svoji kmetiji. V teh razmerah trpi najbolj ena in druga vrsta naše živinoreje in ž njo v zvezi naše mlekarstvo. Na ta način trpi reja telet in sploh mlade živine, reja praseta, reja perutnine, reja molzne živine in reja pitovne živine. Za vse te vrste domačih živali nam manjka močnih krmil, ker jih ne smemo jemati iz naših žitnic. Da trpi na ta način tudi vse drugo gospodarstvo, ni treba posebej povdarjati. Tako imenovane „najvišje cene“ so spravile vso našo kupčijo v težaven položaj in nastavile nevarno past za našega kmeta.

Najvišje cene so se nastavile zaradi tega ker so potrebne, da se zabrani neopravičeno navijanje cen. Le škoda, da nimamo za vse pridelke primerneje določenih cen in da se smatra od strani kmetovalca najvišja cena kot postavno določena tržna cena za vsako blago, tudi za blago nižje vrednosti. To napačno mnenje je spravilo že enega in drugega v kazen in napravilo vso kupčijo premalo varno.

Dejstvo je, da trpi danes vsa kupčija zaradi premalo varnih in premalo zanesljivih cen in da mora naša kmetija to v prvi vrsti občutiti.

Tako izgleda položaj naše kmetije, ki nikakor ni tako solnčen, kakor se v mestnih krogih rado misli, ampak ima mnogo senčnih strani, ki tlačijo vse naše gospodarstvo.

V. Rohrman v „Dol. Novicah“.

František Cyril Kampelik.

„Dne 14. novembra, pišejo „Zemědělské a družstveni listy“ v Pragi,“ je poteklo 110 let, kar je zagledal luč sveta prvobornik češkega združništva, zdravnik František Cyril Kampelik.

Dr. Kampelik je bil sin ne zelo premožnega češkega mlinarja v Siřenovu pri Jičinu. V svoji mladosti je prebil težko življensko šolo; z lastnim delom in lastno skrbjo si je pomagal naprej; preživel je prvo dobo boja, katerega je bil češki narod za svoje jezikovne, politične in gospodarske pravice. Za svoje preropenje se ima zahvaliti češki narod enemu od svojih buditeljev — Kampeliku.

Z njegovim imenom je spojeno brušenje in povzdiga češkega jezika ter njegovo uveljavljenje v leposlovju; z imenom Kampelikovim so ozko udružena imena Jan Kollár, Pressl, Hněvkovsky, Štulc, Amerling in Šafařik.

Delovanje Kampelikovo za probujanje češkega naroda na Moravskem, na Dunaju in po dokončanih študijah na Češkem je z zahvalo zapisano v zgodovino preropenja češkega naroda, za katerim je stremil ta odlični mož z vso vstrajnostjo in požrtvovalnostjo.

Tudi tedanje politično gibanje je našlo v Kampeliku uglednega in odkritosrčnega sobojevnika. Zanimivo je, da je leta 1848 bila izdana v 20.000 izvodih Kampelikova brošura: „Z Bogom! — Slavnemu poslanstvu Česke Krone na Dunaju dano od odbora meščanske Besede v Pragi na pot dne 19. marca 1848 ob 6. uri zjutraj.“

Od kmečkih političnih prvakov je stal Kampeliku najbližje njegov dolgoletni in zvesti prijatelj Brauner.

Po krajših potovanjih za mejo je bival Kampelik večinoma v vzhodnočeških mestih, zlasti v Kraljevem dvoru nad Labo, v Hronovu, v Vamberku, na Opočni, v Libčanih pri Kraljevem gradu, kjer je izvrševal svojo zdravniško prakso, predaval poleg Lambala prirodoslovje in češčino na kmetijski šoli v

Stěžerah in poučeval češki narod s članki v časopisih in z raznimi spisi znanstvene, politične in glavno narodno-gospodarske vsebine.

Kampelik je imel kot zdravnik osobito priliko spoznati, kaj narodu koristi in kaj ga teži. Imel je odprte oči in odprto srce; zaradi tega je lahko dobro svetoval zlasti kmečkemu ljudstvu, s katerim je osobito prišel v dotiko.

V svojem spisu z l. 1864 „Splošna asekuracija proti škodljivim življenju in padanju živine“ je nasvetoval ustanovitev okrajnih zavarovalnic, v spisu „Kako si pomagamo do dežja in dobre rose“ je svaril pred nepremišljenim pokončevanjem gozdov, v knjigi „Sredstva proti hudim časom“ je svetoval gospodarska predavanja in prireditve zabavno-podučnih kmečkih veselje, v kmetijsko-obrtnem časopisu „Obrt“ je dal podnet za ustanovitev mnogih še sedaj obstoječih podjetij v kraljevo-gradskem okolišu in v svojih „Predlogih za obrtnike“ je vspodbujal k notranji kolonizaciji.

Iz cele vrste narodno-gospodarskih predlogov se pripisuje sedaj največji pomen predlogu, stavljenemu l. 1861 v spisu „Hranilnice po farah pomagajo sebi in obrti iz revščine“. V tem je vspodbujal Kampelik ljudstvo, ki ima male prihranke, da bi jih vlagalo v male farne hranilnice, katerih poslovanje in vodstvo je do podrobnosti naznačil.

Dasiravno nekateri praktični poskusi Kampelikovi združnih ustanovitev niso ostali vzor današnjemu denarnemu združništvu, vendar je toliko gotovo, da je Kampelik prvi na Češkem zanesel misel kmetijskega združništva med ljudstvo, da je on prvi izvršil tudi praktične poskuse in da je bil on pred Rajfajznom na delu za združno kmečko organizacijo.

A ponosni smo in ostanemo, da je bil mož, kateri je istočasno z Rajfajznom in Schulze-Delitzschem v Nemčiji dvignil prapor združne samopomoči na Češkem, Čeh; naj nam služi vedno v slavo, da se je našel med prvoborniki češkega naroda mož, kateri je s svojim bistrim in dalekoglednim razumom kazal češkemu narodu pred pol stoletjem pot, po

katerem hodi naš narod danes in katera ga pelje višje in višje do gospodarske moči in gospodarske samostojnosti ter neodvisnosti.

Ko so položili l. 1872 na Kuklenskem pokopališču v grob Kampelikovo telo k večnemu počitku, niso bile s telesom pokopane tudi krasne in dragocene ideje, katere je zastopal do svojega zadnjega diha.

Duh Kampelikov — duh buditelja češkega naroda, buditelja kmečkega ljudstva — bdi in bode med nami bdel; znameniti njegov rek, „kar je enemu nemogoče, to je skupnosti možno“, ostane za večne čase podlaga našemu združništvu in vendar enkrat podlaga nove in boljše češke politike.

Kampelik je spadal k starim našim rodoljubom, čijih geslo je bilo: „Vse za domovino!“ Iz bogatega svojega duševnega zaklada je dal češkemu narodu toliko dragocenih napotil, da zasluži, da se češki narod hvaležno spominja 110 letnice njegovega rojstva.

Preživljamo veliko dobo; ako nam manjka voditeljev velikih imen, se spomnimo dobrega vzgleda in dobrega sveta buditeljev češkega naroda, spominjamo se njihovih gesel in ravnajmo se po njih; s tem najdostojnejše slavimo njih spomin.

In stari domoljubi češki bodo lahko spali v grobovih svojih nevzбудno spanje, ako bo češki narod gospodarsko ujedinen in osamosvojen in ako bodo potomci naših narodnih buditeljev v težkih in odločilnih dobah vse žrtvovali za domovino.

Vestnik Zadružne zveze.

Tretjega vojnega posojila se je podpisalo pri Zadružni zvezi v Ljubljani 3,725.000 kron. Vseh podpisovalcev je bilo 2157. To je dokaz, da so se podpisovanja močno udeleževali tudi manjši vlagatelji. Zadružna zveza je bila za nabiranje podpisov pooblaščenca še le v sredi subskripcijske dobe; če bi se ji bil ta posel poveril takoj spočetka, bi bil uspeh gotovo še znatno večji.

Zadružni pregled.

Mlekarska zveza v Ljubljani je odstopila blagovne posle Gospodarski zvezi v Ljubljani. Mlekarska zveza pa bo ostala še naprej in se bo bavila s strokovnim poukom in z vsemi drugimi agendami, katere je izvrševala dosedaj, razun da opusti blagovno kupčijo.

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev je po vojski z Italijo močno prizadeta. Njeni bivši uradni prostori v Gorici so docela porušeni. Kakor znano posluje zveza sedaj v Ljubljani, kamor je pravočasno spravila v varnost vse važnejše stvari.

Savez srpskih zemljoradničkih zadruga razpuščen. Službeni list hrvatske vlade prinaša oglas, da je z odlokom kraljevega sodnega stola kot trgovskega sodišča v Zagrebu odrejen razpust tvrdke „Savez srpskih zemljoradničkih zadruga“ v Zagrebu.

Švicarske zadruge v vojski. Glasilo švicarskih rajfajzovk piše sledeče o tem, kaj so švicarske kmetiške posojilnice doživele tekom svetovne vojske: Ko so v zadnjih dnevih julija 1914 prihajala poročila o mobilizacije pol Evrope, bilo je pač marsikateremu vlagatelju tesno pri sreju zaradi prihranjenih grošev. To je svedočil splošni run na banke; stotine oplassenih vlagateljev je stalo v dolgih vrstah pred bankami in hranilnicami in celo policijo je bilo treba poklicati na pomoč, da je delala red med razburjenimi ljudmi. Celu kantonalne banke, za katere jamči država, so takrat izplačale več milijonov hranilnih vlog.

Kako pa je bilo pri rajfajzovkah? Črnovojniki, ki so morali že ob prvih dneh pod orožje, so dvigali majhne zneske in morda še tu in tam kak boječ vaščan, ki pa je navadno po primernem ponku zopet pustil svoje prihranke pri posojilnici. Drugače pa je vladalo v posojilnice popolno zaupanje. Morda je to vedenje nekoliko pripisati mirnejši, manj nervozni naravi kmečkega ljudstva. Da so bili dvigi res neznatni, je razvidno iz okolnosti, da je bilo pri zveznih posojilnicah l. 1914 manj denarja dvignjenega kakor v obeh prejšnjih letih skupaj. Dviganje je bilo neprijetno le v toliko, ker je nastopilo koncem julija, torej ob času, ko morajo posojilnice imeti na razpolago mnogo denarnih sredstev za izplačevanje mleka sirarjem. Mnogim posojilnicam se za izplačevanje hranilnih vlog sploh ni bilo treba obrniti do zveze. Poprečno je vsaka posojilnica izplačala približno 2000 frankov, to je

nekako 1% pri posojilnicah naloženega denarja. To je brez dvoma dokaz, kako trdna je na švicarskem zadružna ideja in kako veliko zaupanje ima ljudstvo do posojilnic.

Proti koncu l. 1914 in ves čas v l. 1915 so hranilne vloge močno naraščale. Ker so poleg tega posojilnice z ozirom na negotovost splošnega položaja dajale le malo posojil, se je nabralo mnogo odvišnega denarja in se je likviditeta povsod zelo povzdignila. Posojilnice uživajo velik ugled osobito zaradi tega, ker dajajo posojila na zemljiško posest, ki je pač najboljša garancija za varnost podeljenih kreditov.

Gospodarski pregled.

Program novega trgovinskega ministra. Novi trgovinski minister dr. Spitzmüller je pri nastopu svoje nove službe imel nagovor na uradnike, katere je opozarjal na nove velike naloge. Ena najvažnejših bo obnovitev nagodbe z Ogrsko. Novi minister upa, da se bo vsled vojne ideja skupnosti okrepila in tudi gospodarske vezi utrdile. Glede razmerja do Nemčije pravi, da je to vprašanje preveč kočljivo in zapleteno, da bi se ga že danes dalo obravnati progmatično. Vendar bo treba že za sklep miru doseči tesnejše gospodarsko zblizanje z Nemčijo. S tem v zvezi bo treba posebno gojiti in izpopolniti naše trgovsko-politično razmerje do Balkana in bližnjega Vzhoda. — Brez ugovora se mora priznati, da se je avstrijsko državno in narodno gospodarstvo sijajno izkazalo. Čaka pa nas obilo resnega in težkega dela. Pripraviti bo treba prehod gospodarstva iz vojne v mir. Po vojni bo treba voditi obsežno produkcijsko politiko, katera bo vsem panogam dala dosti dela. Le tako bo mogoče tudi popraviti škodo, katero je vojna le prehodno povzročila naši valuti. Na vseh poljih nas čaka obilo in veliko dela. Zlasti pa nam je vojna približala idejo socialnega zavarovanja. Danes vemo, da se imamo za obrambo in boljšo bodočnost zahvaliti le skupnemu delu vseh ljudskih slojev. Končno je novi minister priporočal uradništvu enotnost v uradovanju in trdno vero v uspeh dela.

Dunajska borza se zopet otvori. Dunajska borzna zbornica se je že delj časa posvetovala o zopetni otvoritvi borze in je potem stavila tak predlog finančnemu ministrstvu. Kakor poroča „Korr. Wilhelm“, je finančni minister izjavil, da mu je simpatično, če se borza v omejenem obsegu zopet

otvori, vendar bi se morale ustvariti varnosti, katere zahtevajo sedanje izredne razmere. V kratkem bo izdal potrebne odredbe. Na koncu je minister pristavil, da v slučaju otvoritve računa na izkazan patriotizem udeleženih krogov in časopisja, da se prepreči vsaka prenapeta špekulacija.

Živežna politika in konsum. Ker so nam sovražniki zaprli dovoz važnih živil in surovin, sta morali osrednji velesili v zagotovitev prehrane ljudstva in armad ukreniti vrsto odredb, ki so bile pod naslovom „živežna politika“ sprejete v področje narodnogospodarskih vprašanj. Poleg žita in žitnih proizvodov, katerih uprava in razdelitev se je kmalu po začetku vojske državno uredila, to je monopolizirala, sta vladi centralnih velesil posvečali posebno resno skrb mesnemu vprašanju. Odredbe v varstvo živinoreje in omejitev porabe mesa smo dobili najprej pri nas. Šele v zadnjem času so tudi na Nemškem uvedli dneve brez mesa in šli pri tem še korak dalje ter uvedli tudi dneve brez masti. Proti oderuški špekulaciji z mastjo je Nemčija energično nastopila z določitvijo maksimalnih cen za trgovino z živimi prešiči, svinjskim mesom in slanino; te cene veljajo od 1. decembra dalje brez razlike za celo Nemčijo.

Na Ogrskem kakor tudi v Avstriji so se že dolgo časa oglašale tožbe radi visokih cen svinjine in masti. Še pred dvema mesecema se je ponekod plačevalo do 10 K za kg špeha in masti ter do 8 in 9 K za kg svinjine. Zahteva po maksimalnih cenah je postajala vedno nujnejša. Vse je napeto pričakovalo izida pogajanj z Ogrsko, ki so se vršila med obema vladama. Medtem so pa ogromne cene svinjskemu mesu in masti same po sebi padle: Prebivalstvo teh cen ni moglo več zmagovati ter ni več kupovalo. Cene masti so padle na 8 K za kilogram. Nato so dne 29. oziroma 30. novembra izšle maksimalne cene za svinjino, mast in slanino na Ogrskem in pri nas; Ogrska si je tudi to pot znala zagotoviti svoje posebne gospodarske koristi.

S 1. decembra je stopila v veljavo tudi naredba o uporabi mleka; mleka se ne sme več posnemati, omejuje se krmljenje mladih živali z mlekom in prepoveduje uporaba mleka v industrijske svrhe. Nadaljne omejitve z uvedbo mlečnih kart morejo odrediti deželne oblasti.

V zadnjih dneh se je v naši državni polovici znova omejila produkcija piva in določila na 55% običajne količine. Ker pa radi slabe letine ječmena tako primanjkuje, da vlada niti dovoljene množine ne bo mogla nakazati pivovarnam, bodo morale le-te produkcijo še znižati. Ogrske pivovarne pa imajo še dovolj ječmena in delajo v polnem obsegu.

Glasovi, ki prihajajo iz ogrskih političnih in in poljedelskih krogov, nas počasi pripravljajo na to, da nam Ogrska ne bo mogla dati obljubljenе množine krušnega žita. Pa če tudi bi nam Ogrska dala obljubljenό žito, nam bo še vedno primanjkovalo nad 10 milijonov met. stotov moke. Ako ne dobimo od zunaj večjega dovoza žita, se nam na spomlad zopet obetajo bridki — koruzni dnevi.

O oddaji fižola kmetovalci v več krajih še vedno niso na jasnem. Žitni zavod nam piše: Po dosedanjih ministrskih določbah si sme vsak posestnik obdržati toliko fižola, kolikor ga rabi za seme in za hrano v svojem gospodarstvu do prihodnje žetve. Ostali fižol se mora oddati komisijonarjem žitnega zavoda. Nikakor ni torej dovoljeno prodajati fižol drugim, kot komisijonarjem žitnega zavoda in se vsi taki slučaji strogo kaznujejo. Tudi vojaštvo nima pravice nakupovati fižola od kmetovalcev. Cena za fižol je 40 kron za 100 kg netto in so ga kmetovalci dolžni pripeljati na bližnjo železniško postajo. Kmetovalci se opozarjajo na to, da ta cena ostane in se nikakor ne bo zvišala. Žitni zavod.

Najvišje cene za mast. S posebno naredbo je določil trgovinski minister najvišje cene za svinjsko mast, špeh in slanino. Na temelju cesarske naredbe z dne 10. oktobra se razglašā: Pri prodaji svinjske masti in špeha od strani proizvajalca trgovcu bo znašala najvišja cena za 100 kg čiste teže v času od 16. decembra 1915 do 15. januarja 1916 za zabelo 721, za zaseko 680, za surov špeh 639; v času od 16. januarja do 15. februarja 1916 za zabelo 670, za zaseko 628, za surov špeh 608 K, v času od 16. februarja do 15. marca 1916 za zabelo 618, za zaseko 577, za surov špeh 556 K; od marca 1916 naprej pa za zabelo 567, za zaseko 525 K, za surov špeh pa 505 K.

Na Ogrskem pa znaša v času od 16. decembra do 15. novembra najvišja cena za zabelo 700 K, za zaseko (surovo mast) 660 K in za špeh 620 K pri 100 kg; vsak mesec se cene znižajo za 50 K in bodo 16. marca znašale za zabelo 550 K, za zaseko 510 K in za špeh 490 K.

Nova naredba glede mleka. Ministrstvo je izdalo naredbo, ki občutno omejuje uporabo mleka. Zakaj? Mleka je manj. Vzrok za to? Močnih krmil manjka in tudi število krav molznic se je zmanjšalo. V naših krajih pa je ponekod še za navadno krmo precej huda. To je en vzrok pomanjkanja mleka. Drugi vzrok pa je v tem, da se v sedanjih hudih časih, katerih se še vedno ali nočemo ali ne moremo zavedati, porabi precejšnje

množine mleka v take namene, ki ne pomenjajo več skromne zadostitve vsakdanje potrebe po hrani, ampak že luksus. Imamo pa otroke, bolnike, delavca, kmeta in malega meščana, kateremu je mleko velik del vsakdanje hrane. Tem slojem je treba mleko ohraniti že zaradi zdravja. Nova ministrska naredba hoče to doseči s tem, da prepoveduje porabo mleka v namene, ki se danes smejo imenovati luksus. Odslej je po celi Avstriji prepovedano izdelovati penasto smetano, katere se zlasti dosti porabi v kavarnah pri kavi in čaju. S to prepovedjo pa bi se ne pridobilo ravno dosti mleka in zato je vlada kratkoma prepovedala prodajo vsake smetane. Prepovedano je tudi z mlekom krmiti teleta in prešičke čez šest tednov stare. Prepovedano je porabljati mleko za tehnične in industrijske namene, n. p. za izdelovanje barve, sladoleda, čokolade, kreme in bonbonov. — Izdelovanje sira sicer ni popolnoma prepovedano, toda za izdelovanje je dovoljeno porabiti samo ono množino mleka, kakor se je porabila v letu 1914. Deželne vlade pa imajo tudi pravico prepovedati, da se med gotovimi urami na dan po gostilnah in kavarnah ne sme mleka niti samega niti v zvezi z drugo pijačo dajati. Po kavarnah in gostilnah vlada lahko prepove tudi rabo kondenziranega mleka. Vlada tudi lahko producente prisili, da dobavo mleka za konzum vzdrže in pomnože. Če so namreč dosedaj dajali mleko za konzum, tedaj se jim lahko ukaže to še nadalje. Seveda se pri tem ozira na število živine, krmo in domačo potrebo. — Vlada in po njeni odobritvi tudi okrajna glavarstva lahko izdajo potrebne odredbe, da se zagotovi mleko predvsem otrokom, doječim materam in bolnikom. Po večjih mestih dobimo tedaj morda karte za mleko. Najprvo se bo dalo mleko zgoraj imenovanim osebam na karte, šele ko bodo te osebe preskrbljene z mlekom, pride mleko naprodaj za druge. Toda to še ni določeno. — Na koncu ima vladna naredba določbo, da so producent in trgovec z mlekom ter prevozna podjetja dolžna okrajni politični oblasti dati vsa potrebna pojasnila in dokazila. Oblastveni organi smejo pregledati njihove prestore. Za prestopke so določene primerne kazni.

Vojaki za gozdna dela. Vojno ministrstvo je za pomoč pri gozdnih delih odredilo, da se dajo občinam oziroma posameznim posestnikom podobno kakor za poljska dela na razpolago moštva, ako se to zahteva potom politične oblasti I. instance. Dopusti za gozdna dela se pa ne bodo dajali. Dosedanje določbe glede oprostitev gozdnih gospodarjev in gozdnih varnostnih organov (gozdarjev, logarjev, gozdnih čuvajev), dalje glede delavcev v

gozdnem gospodarstvu in njegovih postranskih obratih (žage, ogljarne itd.), t. j. glede gozdnih delavcev, ogljarjev, voznikov, žagarjev itd., ostanejo v veljavi.

Najvišje cene za predivo so po vladni naredbi (drž. zak. št. 267 z dne 15. sep. 1915) sledeče (za v Avstriji izdelano, presušeno blago): Za otrepano predivo, godeno v vodi ali v rosi: I. 270 K, II. 220 K, III. 180 K za 100 kg. Za mikano predivo I. vrste, ki ga v predilnici ni treba več mikati: 270 K, za treno predivo prima 220 K, I. 200 K, II. 180 K, III. 160 K za 100 kg. Za treno predivno tuljavo (Brechflachswerge) in za tuljavno predivo (Wergflachs): I. 120 K, II. 90 K, III. 60 K za 100 kg. Za predivove potirke od trenja (Brechabfallwerg), kolikor so še pripravni za predenje, 30 K za 100 kg. Cene se razumejo brez embalaže, franko od prevzamne postaje nakupne centrale, pri direktni pošiljati na predilnice franko predilnične postaje. Vezati se sme samo z enakovrednim lanom. Namočiti blago pred odpošiljativjo je prepovedano.

Zasega sena, otave in slame na Štajerskem. Štajersko namestništvo je z odlokom od dne 25. novembra t. l. odredilo zasego vseli zalog sena, otave in slame v prid vojaški upravi. V tej naredbi je določeno, da se odslej naprej ne sme izvažati seno, otava in slama iz štajerske dežele brez dovoljenja namestništva ali vojaške intendance v Gradcu. Prodaja, oziroma nakupovanje sena, otave in slame v deželi sami pa ni prepovedano. Odslej naprej se bode smelo prodajati seno, otava in slama samo vojaškim skladiščem po sledečih, uradno določenih cenah: za meterski stot sena 9.50 K, otave 9 K in slame od 6 do 7 K za meterski stot. Te cene veljajo za kraj, koder so se ti predmeti kupili, oziroma prodali. Stroški za prevažanje, stiskanje sena itd. se posebej preračunijo. Samoumevno ni zasežena tista množina sena, otave in slame, katero rabi kmet za svoje lastne potrebe.

Poljedelski stroji dražji. Zveza tovarnarjev za izdelovanje poljedelskih strojev naznanja, da je zvišala cene za poljedelske stroje za 15 do 20 odstotkov.

Poraba ovsa. Ker ovsu v smislu cesarske naredbe z dne 21. junija 1915, drž. zak. št. 167 ni smatrati za krušno žito, zato je nedopustno ga mleti in rabiti za prehrano. Lastnikom poljedelskih podjetij puščene množine doma pridelanega ovsa se smejo torej le na ta način porabiti, da se po obitku semenskega ovsa porabijo za živinsko krmo. Dopustna izmera ovsa za krmo (1 kg za konja na

dan) je urejena z ministrsko naredbo z dne 11. maja 1915, drž. zak. št. 116, oziroma z dne 21. julija 1915, drž. zak. št. 203. Ves preostali oves, tudi oni, ki je sicer za porabo dovoljen, toda ne po vsem porabljen, se mora v zmislu § 6. zadnje navedene naredbe ponuditi v nakup vojno žitnemu uradu. Ko se zadosti potrebščinam vojaške uprave ter žitno-industrijskim podjetjem, se mora še preostali oves v smislu § 1. ministrske naredbe z dne 11. avgusta 1915, drž. zak. št. 282, oddati centrali za krmila.

Najvišje cene za špirit. Po naredbi c. kr. trgovskega ministrstva z dne 8. novembra 1915 so se uvedle najvišje cene za špirit. Najvišja cena denaturiranega špirta v kotlih ali sodih čez 500 litrov je za Kranjsko 109 K. Cene pri nadrobni prodaji pod 25 l smejo biti kvečjemu 10% višje in jih uredi politična deželna oblast. V ti količini mora biti 90% alkohola, če ga je pa več, se sme cena dvigniti razmeroma. Nadrobni prodajalci špirta morajo imeti v svojih lokalih na vidnem prostoru nabite najvišje cene. Kontrola za točno izpolnjevanje te naredbe je poverjena političnim oblastim I. instance. Prestopki te naredbe se bodo kaznovali z globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

Nove cene za krompir in seno. Deželna vlada za Kranjsko je določila za nadrobno prodajo (do 10 met. stotov) prebranega jedilnega krompirja ceno za 1 kg 13 v, za neprebran krompir pa 12 v. Za prešano seno so najvišje cene 9 K 50 v za 100 kg, za rahlo seno 8 K 50 v. Ti odredbi stopita v veljavo 1. decembra.

Gospodarska zveza z Nemčijo. Na zborovanju nemško-avstrijsko-ogrske gospodarske zveze v Draždanih so sklenili resolucijo, ki zahteva gospodarsko zvezo in po pogodbi za daljši čas sklenjeno skupno trgovsko politiko. Odklanja se dajanje posebnih ugodnosti, pač pa zahteva skupen zunanji carinski tarif. Gospodarske posebnosti se dajo v medsebojnem prometu vpoštevati s posebno izravnalno carino.

Popis sukna za vojaštvo, drugega čisto volnenega, polvolnenega in manipuliranega blaga (komerčno blago), konfekcioniranih plaščev za moške, moških oblek in odej (posteljne odeje za moštvo in odeje za konje) je odrejen z ministrskim ukazom z dne 6. decembra 1915. Osebe, firme, društva in avtonomne korporacije, ki take predmete obrtovo ali za občekoristne namene izdelujejo, uporabljajo, podeljujejo ali imajo v hrambi, so dolžne, da naznanijo na predpisanih prijavnih listih najpozneje do 5. januarja 1916 ono

množino takega blaga, ki je dne 31. decembra 1915 v njih posesti ali hrambi, tisti trgovski in obrtniški zbornici, v katere okraju je blago spravljeno. V prihodnje je podajati prijave po stanju 31. marca, 30. junija in 30. septembra 1916 do petega naslednjega meseca trgovski in obrtniški zbornici. Prijave je podati na uradnih listih, katere bo dobiti pri trgovskih in obrtniških zbornicah. Liste je natančno izpolniti. Oni, ki jih zadene prijavna dolžnost, morajo sedaj takoj naznaniti pismeno pristojni trgovski in obrtniški zbornici, koliko prijavnih listov posameznih številk približno potrebujejo. Za poznejše popise je treba do dne 10. marca, 10. junija in 10. septembra 1916 pismeno naznaniti pristojni trgovski in obrtniški zbornici, koliko prijavnih listov posameznih številk potrebujejo.

Umetno mleko. Angleški zdravniški list objavlja poročilo o poizkusu, kako bi se napravilo umetno mleko. V Londonu so preiskali svojstva arachisa, ki se mnogo rabi v lekarnah radi hranilnega olja, ki daje diabetikon. Plod arachisa je bogat hranilnih snovi in maščob, ki znašajo 45% vse sestavine. Za izdelavo mleka se mora sad osušiti, stolči in skuhati v alkalični vodi. Tej tekočini se pridene dekstrina in soli, ki se nahajajo v naravnem mleku. Kuhati se mora precej dolgo in mešati vzdržema. Potem se preceedi in predela z raznimi mesnimi kislinami in v dveh urah je snov gotova. Naposled se preda tekočina vplivu enega mikroba mlečne bakterije, ki so vzgojene v ta namen, in to napravi mleko tečno in okusno. Cena umetnemu mleku bi bila komaj polovična pravemu mleku. Ostanek ploda je še poln hranilnih snovi in bi se izvrstno rabil za krmilo. Po barvi se ne razlikuje prav nič od pravega mleka, samo malo tanjše je. S kavo pa ta nedostatek izgine. Predno se rabi, mora se steklenica stresti, ker se maščoba sesede na dno.

Draginja na celem svetu. Draginja v vojni nikomur ne prizanaša ter so jo v enaki meri deležne tudi nevtralne države. Na Francoskem stane sladkor še enkrat toliko nego v miru. Dvanajstorica jaje je preje stala 1.50 franka, danes pa 2.40 do 3 franke. Poljski sadeži so se podražili za 75 do 100%. Iz Italije se istotako poroča o naraščajoči draginji najpotrebnejših živil. Ondi nedostaja še vsake organizacije v preskrbovanju in vsak korak zakonodaje v tem oziru naleti med državljansko nediscipliniranim ljudstvom na velike težkoče. Na Angleškem je tačas cena za prvovrstno pšenico višja nego na Nemškem, znatno višja nego cena

najvažnejšega nemškega krušnega žita, rži. Ravno tako je tudi moka na Angleškem dražja nego na Nemškem. Tudi mesne cene so na Angleškem silno visoke. V nevtralnih državah ni nič boljše. Rumunija, izrazito poljedelska dežela, zelo trpi vsled velike draginje živil. Že v septembru so poročali rumunski listi, da je večina rumunskih proizvodov dvakrat do trikrat dražja nego drugače, dasi jih je v izobilju. Ravno tako drage kakor živila so oblačilne potrebščine. Nikjer v Evropi ni take draginje kakor v Rumuniji, kjer je postalo življenje za široke ljudske sloje posebno v mestih naravnost nemogoče. Prav tako je v Švici. Meso in surovo maslo sta dosegla ceno, kakršnih nihče ne pomni. Pa tudi iz ostalih dežel prihajajo poročila o naraščajoči draginji.

Petdesetletnica latinske denarne unije. Te dni preteče petdeset let, odkar je bila med Francosko, Italijo, Belgijo in Švico sklenjena denarna unija, kateri so pozneje pristopile še druge države. Švicarski listi opozarjajo, kolike važnosti so taki mednarodni dogovori, vsled katerih je cirkulacija denarnih sredstev odvisna od položaja v drugih državah. Vojska je pokazala potrebo, da se tudi denarstvo nacionalizira in osamosvoji.

Metriška mera v lesni trgovini. C. kr. deželna vlada kranjska je odredila, da se sme v lesni trgovini porabljati samo metriška mera. Merska enota za trgovino z drvni za kurjavo v metriški meri je določena z ministrsko odredbo z dne 23. decembra 1875 drž. zak. št. 157. Prestopki se bodo kaznovali z globo od 10 K do 200 K oziroma z zaporom od 1 do 20 dni.

Ogrski državni dohodki in dolgovi. Sedaj objavljeni računski sklep za prvo polovico l. 1914 izkazuje pri rednem in izrednem gospodarstvu primanjkljaja 64,938.000 K, dočim se na drugi strani izkazuje prebitok 36,893.000 K. Obračun državnih dolgov izkazuje povišek za 246,273.000 K. Vrednost nepremičnega premoženja v deželi se ceni po državni inventuri z zneskom 5.614,817.589 K. Premoženjska bilanca izkazuje aktiv 9.941,868.846 K, kateri stoje nasproti državni dolgovi v znesku 6.442,497.382 K.

Lesna trgovina po vojni. Kako se bo razvijala lesna trgovina po sklepu miru, o tem so mnenja različna, večinoma pa se pričakuje, da bo zelo živahna. Za zgradbo novih ali za popravo poškodovanih poslopij se bodo potrebovale silne množine lesa v obširnih pokrajinah, ki so prizadete po vojski. Tudi industrija pohištva in druge panoge, ki obdelujejo les, bodo imele mnogo dela.

Treba bo n. pr. izboljšati mnogo železniških voz, ki se bodo med vojsko zelo obrabili, oziroma bo treba nabaviti novih. Delo po ladjedelnicah, ki sedaj počiva, se bo znova začelo. Tudi potrebščine vojaške uprave bodo po sklenjenem miru še precej časa dokaj velike. Največjega pomena za lesno trgovino pa bo, kako se bodo uredili trgovskopolitični odnošaji z inozemstvom. Četverozveza se namerava tudi v carinskih vprašanjih zblížati in z neugodnimi carinami oškodovati obe osrednji velesili. Toda na našo lesno trgovino najbrž to ne bo imelo dosti upliva. Kajti tudi doslej se je od nas največ lesa izvažalo na Nemško, približno za 110 milijonov kron na leto ali 41 odstotkov vsega našega lesnega izvoza, ki je znašal v zadnjih letih povprečno 270 milijonov kron. V Italijo je šlo našega lesa na leto povprečno za 85 milijonov kron, torej približno 31 odstotkov vsega izvoza (surovega in obtesanega lesa l. 1913 16.600 vagonov, žaganega lesa pa okoli 82.500 vagonov); ta les se je uvažal brez carine, to pa zaradi tega, ker si Italijani niso znali drugače pomagati. Posebnega pomena za lesno trgovino in industrijo bo tudi, komu bodo trajno pripadle po zaveznikih zasedene, gozdov bogate pokrajine na Ruskem Poljskem in v Voliniji.

Finančno bojišče. V nemškem državnem zboru je zakladnik državni podtajnik dr. Helfferich obširno govoril o stroških vojne. Nemčija izda na mesec skoro dve milijardi, eno tretjino več nego so znašali skupni vojni stroški nemško-francoske vojne. Strahovito je težaven čas, v katerem živimo. Nikar si tega ne zakrivajmo. Drugo leto vojne bo težje vzdržati nego prvo, kajti treba bo velikih novih naporov, da prebivalstvu olajšamo vzdržanje, treba bo še več sredstev, da se olajša sedanja stiska in se prepreči grozeča beda. Nemška vlada bo iz novih kreditov dala 200 milijonov mark občinam kot podporo za njihove vojne dobrodelne naprave.

Vsak Nemeec je vedel, zakaj mora prinašati toliko žrtev in novi vojni krediti so izraz volje nemškega naroda, da hoče vzdržati do zmagovitega konca. Dokler se sovražniki ne podajo in iz dejstva nemške nepremagljivosti in zmag ne izvajajo posledie, dotedaj je samo orožje tisto sredstvo, s katerim se jih prepriča.

Šele po vojni bo Nemčija mislila na to, kako končno urediti vprašanje vojnih stroškov, toda že sedaj je nemški zakladnik izrekel značilne besede: „Povzročitelji vojne so zaslužili svinčeno težo milijard; naj jo oni, ne pa mi, cela desetletja vlečejo za seboj.“

Dnevni stroški vseh držav znašajo skoro 300 milijonov mark, mesečni stroški presežejo 8 milijard, tedaj na leto skoro 100 milijard. Naši sovražniki nosijo skoro dve tretjini svot, Nemčija in njeni zavezniki pa nekoli nad eno tretjino. Med vsemi vojnimi strankami so sedaj samo Nemčija, Avstrija in Angleška znatni del svojih vojnih stroškov krile s posojili na dolgi rok. Avstrija je sama zbrala 8 milijard kron in ta uspeh zasluži z ozirom na gospodarstvo in bogastvo monarhije največje priznanje. Francija, slovita dežela rentirjev, daleč zaostaja za temi številkami. Čisti donos njenih dolgoročnih posojil doseže komaj 2 milijardi frankov, to je četrtno tega, kar je dosedaj zmogla Avstrija. O Rusiji, Italiji in malih ententarijih zakladnik noče govoriti, ker brez potrebe tudi proti sovražniku ne bodi trdosrčen. Sovražnika presegamo tudi v načinu, kako dobiti potreben denar. Nasprotniki niso imeli sreče s svojimi vojnimi posojili. Angleška bo morala iskati veliko posojilo v Ameriki. Pri tretjem vojnem posojilu bo pa tudi Nemčija morala zvišati emisijski kurz. Tudi sovražni državni papirji so v svojem kurzu šli še bolj nazaj nego nemški, tako francoska 30/0 renta za 200/0, angleški 2¹/₂0/0 konzoli za 110/0, nemško 30/0 državno posojilo samo za 90/0. Od začetka vojne je nemška državna banka povečala zalogo svojega zlata za 1 milijardo. Njeni bankovci so danes pokriti z zlatom z 33·70/0, francoski samo z 28·30/0, angleški komaj z 25·30/0. Nemški zakladnik je tudi zavrnil legendo francoskega „Tempsa“, da si je Nemčija prisvojila zlate zaloge avstro-ogrske banke. Svojim zaveznikom zlata nismo vzeli, kajti to postopanje ni po nemškem načinu in to prepuščamo Angležem.

Skriynost nemškega uspeha na finančnem bojišču tiči v tem, da ima Nemčija vse potrebno doma. Sicer rabi denar, toda porabi ga ne, ker ga ni treba pošiljati čez mejo.

Avstrijski Lloyd. Bilanca avstrijskega Lloyda za lansko leto izkazuje obratnega prebitka 3,579.350 K. Obrat je bil lani ustavljen pet mesecev. Od obratnega prebitka so že odštete posojilne obresti, ki znašajo 1·3 milijone kron. Odpisi so se izvršili v smislu pravil, dasi so se ladje porabliale le 7 mesecev. Za odpise se je porabilo 5·7 milijonov kron, dalje se dotira zavarovalni zaklad z 1·64 milijoni kron in penzijski zaklad z 933.839 K. Upošteva te odpise in dotacije se pokaže primanjkljaj 4·8 milijonov kron. Za pokritje primanjkljaja se porabi najprej prenos čistega dobička po 303.000 K in ves redni rezervni zaklad po 2·8 milijonov kron, ki bo na ta način popolnoma

izčrpan. Nepokriti ostanek primanjkljaja po 1·5 milijona kron se pokrije iz glavnicega rezervnega zaklada, ki znaša 4·5 milijona kron in se torej zniža na 3 milijone kron.

Koliko se pridelava krompirja. Množino pridelanega krompirja, ki je osobito sedaj tako važna hrana, je mogoče približno dognati na podlagi statistike o povprečnem pridelku krompirja v zadnjih petih letih. Povprečno se namreč na celi zemlji pridelava krompirja okoli 141,637.000 ton. Največ ga producira Nemčija, približno okoli 43,286.000 ton na leto, potem Rusija preko 31 milijonov ton, Avstro-Ogrska 18,440.300 ton, Francija nad 13 milijonov ton in Anglija okoli 8 milijonov ton. Skupaj se pridelava v Evropi okoli 128 milijonov ton krompirja, t. j. 90 odstotkov svetovnega pridelka, v Ameriki okoli 11 milijonov ton, v Avstraliji okoli 537.000 ton in v Afriki 105.000 ton.

Več praktične strokovne izobrazbe. Naučno ministrstvo je pred kratkim izdalo deželnim šolskim svetom svarilo, ki je vsega upoštevanja vredno. Ministrstvo trdi, da so naše srednje šole, gimnazije in realke, prenapolnjene, iz njih dobivamo preveč ljudi, za katere ni kruha, nasprotno pa manjka strokovno izšolanih ljudi v praktičnih poklicih. V šolskem letu 1913/14 smo imeli 517 gimnazij in realk z 154.882 učenci in 5871 ženskimi dijaki. Število zavodov in učencev se je v zadnjih 30 letih podvojilo, kar pa ne odgovarja kulturnim in gospodarskim potrebam. Državni uradi ne bodo stalno potrebovali vedno več osebja. Ravno nasprotno, število uradništva se bo omejilo. Po vojski bo veliko dela ravno v onih poklicih, za katere ni treba visoke ali srednje šole. Zato naj se mladina navaja bolj v one šole, ki nudijo praktično strokovno izobrazbo. Obisk strokovnih šol zelo zaostaja za srednjimi šolami. Na višjih strokovnih šolah je bilo samo kakih 15.000 dijakov (na državnih obrtnih šolah 4800, na trgovskih akademijah 8000, na poljedelskih in drugih podobnih šolah okoli 2000. Tudi v primeri z nižjimi razredi srednjih šol je obisk na nižjih strokovnih šolah razmeroma premajhen.

Vestnik Gospodarske zveze.

1. **Pravila Gospodarske zveze** so se na zadnjem občnem zboru precej spremenila, oziroma dopolnila. Dosedanje članske knjižice so pošle. Radi tega so se dale natisniti nove. Kakor hitro bodo dotiskane, se bodo cenjenim članom dostavile. Naj blagovolijo torej v tej zadevi toliko časa počakati.

2. V smislu naših pravil se sme blago zlasti **na drobno prodajati** le članom. — Kdor želi G. Z. pristopiti, lahko svoj pristop tudi pismeno javi. Pristopnino 1 K in delež 2 K (skupaj 3 K) naj obenem pošlje po nakaznici, oziroma po položnici isti s tozadevnim označenjem in natančnim svojim naslovom. Pristopnica se mu bode v svrhu lastnoročnega podpisa nato poslala, ki se naj tudi kmalu vrne.

3. **Trgovske posle Mlekarske zveze je prevzela z 10. t. m. G. Z.** Mlekarski obrat in pisarna se nahaja še na starem prostoru (Dunajska cesta — Krisperjevo skladišče.) Svojo **detajlno trgovino** pa ima ravno tam, kjer se razprodajajo mleko in razni drugi mlekarski proizvodi. Začasno imamo v zalogi sledeče proizvode:

Gouda sir 20 ^o / _o	po 4·35 K à kg
» » 30 ^o / _o	» 4·45 » » »
ovčji » 40 ^o / _o	» 4·60 » » »
edamski » 20 ^o / _o	» 4·25 » » »
» » 30 ^o / _o	» 4·45 » » »
I ^a emendolski sir v hlebah	
po 70—100 kg	po 4·80 K à kg
I ^a parmezan sir v hlebah	
po 12—25 kg	po 4·50 K à kg
polnomastni švedski sir v hlebah	
po 10 kg	po 4·65 K à kg
dansko maslo v sodih	
po 50 kg	po 8·50 K à kg
švedsko maslo v sodih	
po 50 kg	po 8·40 K à kg
holandsko maslo v sodih	
po 50 kg	po 8·30 K à kg
moravsko maslo v kosih	
po 5 kg	po 8·25 K à kg

Cene se razumejo brzovozno za 1 kg, postaja Ljubljana, brez zavojnine in proti takojšnjemu plačilu.

4. Gospodarska zveza ne prodaja blaga več na drobno v svojih glavnih prostorih. Kdor to želi, naj se poda v njeno **detajlno trgovino**, ki se nahaja na Dunajski cesti nasproti in blizu njenega glavnega poslopja. Tam se dobi vsakovrstno blago, ki ga sploh ima Zveza v svoji zalogi. — Opomnimo pa, da se prodaja tam le njenim članom. Članske izkaznice se dobe pri knjigovodstvu.

5. **Vinska trgovina G. Z.** se nahaja v Spodnji Šiški v Zajčevi hiši. Dobe se vsakovrstna zjamčena pristna vina kranjska (zlasti iz Krškega, Metlike, Vipave), Goriško, Istrsko, Dalmatinsko, Štajersko, Hrvaško in Ogrsko vino. Na željo se

dopošljejo vzorci in ceniki. Častito duhovščino opozarjamo, da imamo še posebej odločeno Vipavsko vino I. vrste za sv. maše. Naročila se sprejemajo istotam.

6. **Vnovčevalnica G. Z. za živino** se je preselila iz svojih prejšnjih prostorov v pritličje tikom glavnega vhoda. Kupuje: prešiče žive nad 100 kg, zaklane prešiče nad 70 kg, breje svinje, plemenske prasce, prašiče za pitanje, ovce in koze za pleme in klanje, kozličke ter belgijske zajce. Prodaja: goveje in prešičevo meso sveže in prekajeno, kranjske klobase ter špeh na drobno in na debelo. Izvršujejo se tudi naročila za plemenske krave, vprežne vole, plemenske prasce, koze, ovce in belgijske zajce. Svojo mesnico ima v Šolskem drevoredu v poslopju bogoslovnice.

7. **Posvetovalnica G. Z.** (predsedstvena soba) se je preselila v prejšnje prostore vnovčevalnice, torej v I. nadstropju na desno po dvoriščnem hodniku zadaj.

8. Cenjeni člani in članice se tem potom opozarjajo, da ima G. Z. poleg drugih še sledeče špecerijske predmete v zalogi:

	po K	do K
Čaj Souchany in Ceylon	11.—	12.—
Čokolado navadno in fino	480.—	520.—
Cikorijo razne vrste	—.—	—.—
Kavo Robusta	420.—	520.—
» Santos		
» Guatemala		
» Žgano		
Lug	40.—	—.—
Konserve za golaš goveji	145.—	—.—
Konserve za golaš telečji	165.—	—.—
Konserve za golaš svinjski	175.—	—.—
Konserve danske za golaš	240.—	—.—
Suhe češplje	166.—	—.—
Milo	220.—	340.—
Olje namizno	920.—	—.—
Olje jedilno	820.—	860.—
Olje jedilno cenejše	750.—	—.—
Olje za stroje	180.—	—.—
Sol (belo)	26.—	—.—
Sterinske sveče razne velikosti	220.—	280.—
Vžigalice (navadne in švedske)	240.—	—.—
Sardine v malih in večjih škatljicah	90.—	100.—
Slanike, marinirane v škatljicah	170.—	—.—
Polenovka (nasoljena)	180.—	—.—
Riž zdrobljen	220.—	240.—
Riž Raugoan	275.—	—.—
Riž Glacé	320.—	—.—

	po K	do K
Testenine v raznih oblikah	195.—	—.—
Slanino razne vrste po maksimalnih cenah.		
Salami krakovske	800.—	—.—
Salami brunšviške	550.—	—.—
Salami holandske	12.—	—.—
Salami ogrske	11.—	—.—
Sladkor v grudah, kockah, pile po karteliranih cenah	96.—	102.—
Petrolej, bencin za stroje in avtomobile po maksimalnih cenah.		

Cene se razumejo za à 100 kg odnosno 100 komadov franko Ljubljana, proti takojšnjemu plačilu. — Kdor želi, se mu blago tudi povzetju pošlje.

9. Strojne zadruga in kmetovalce opozarjamo, da tovarne poročajo, da se bodo **stroji podražili** in pozneje težje dobili, ker jim manjka delavskih moči. Gospodarska zveza se je pravočasno preskrbela s tozadevno zalogo, ki se nahaja v glavnem pslopju iste zadaj na vrtu. Priporoča sledeče stroje po najugodnejših cenah: gnojnične črpalke, razne vrste vrtila, slamoreznice z ročnim in mlatilnim obratom, bencinmotorje, mlatilnice, čistilnice, vozove za gnojnico, brzoparilnike, mečkalnike, trijerje, stiskalnice, drobilne stroje, mline za sadje, pluge razne vrste, poljske in travniške brane, kosilnice, tehtnice za živino, reporeznice itd. Stroji so iz najboljših tovarn.

10. Poljedelce opozarjamo, da imamo še v zalogi nekaj **superfosfata** po 14 kron in **kajnita** po 7 K franko Ljubljana. Razpošilja se v vrečah po 50 kg. Tudi z raznovrstnim travnim in deteljnim semenom lahko postrežemo.

11. **Za prešičerejce!** Ob času, ko nam primanjkuje otrobov, koruze in drugih krmil, je treba pač skrbeti zato, da z istimi, kar jih imamo, kar le mogoče dalj časa izhajamo in njih uporabo na ta ali oni način kolikor mogoče omejimo. To nam je pa seveda le v tem slučaju mogoče, da dobimo kak nadomestek, ki ga lahko prešičem namesto teh krmil pokladamo in ki ima obenem tudi zadostno množino redilnih snovi. Ena izmed takih vrst, ki še dosedaj ni bila tako zelo v rabi, vendar pa bo položaj časa zahteval, da je pri krmiljenju kolikor mogoče uporabljamo, je krvna krma. Že njena sestavina nam jamči za dober uspeh. Kajti sveža goveja kri in krmilna moka sta njeni glavni sestavini. Poleg tega pa krvna krma vsebuje tudi druge rudninske snovi, kakor

žveplo, ogljik, sol in klajno apno. Ima torej najboljše in najpotrebnejše snovi, ki jih potrebuje krmilo, da bo dobro in uspešno. Krvna klaja se izdeluje v drobnih in debelih zrnih. Drobnost zrnata služi za klajo mlajših prešičev (pujskov), debelozrnata pa za klajo svinj. Seveda se debelozrnata da tudi zdrobiti tako, da se dobi z nje drobnozrnata. — Kako se uporablja krvna krma? Taka, kakoršna je, se primesi drugi klaji. Ni je treba torej za to še posebej pripraviti. In ta primes napravi navadno bolj neredilno, takorekoč vodeno hrano zelo tečno in redilno. Glede množine, ki se naj primesi, je pripomniti sledeče: za mlajše prešičke t. j. 2—3 mesece stare pujske naj tvori krvna krma polovico navadne dnevne klaje. (Torej vsakega pol!) Pri starih svinjah pa je krvne krme lahko $\frac{3}{4}$ dnevne klaje. Pujskom se daje lahko tudi drobnozrnata ali zdrobljena debelozrnata kot suha krvna krma ali pa se ista pripravi kakor mlečna juha in sicer naj je dobe na dan $\frac{1}{8}$ ali $\frac{1}{4}$ kg. Poleg tega omenjamo, da se je drobnozrnata krvna krma izkazala tudi kot zelo tečna in priljubljena piča za perutnino.

Gospodarska zveza je dobila to krmilo in je ima v zalogi. Prodaja je po 48 K à 100 kg franko Ljubljana z vrečo vred. Lahko se naroči tudi za poskušnjo. Da bo voznina ceneja, je dobro, če se je naroči skupno v večji množini. Županstva, oziroma živinorejske ali druge zadruga naj zbero naročila pri posameznikih. Pri naročilih naj se denar naprej pošlje — ali pa se bodo naročila izvršila po povzetju. Želimo, da nam o uspehih te krme poročate.

12. **Za živinorejce!** Gospodarska zveza si je vse prizadjala, da bi dobila kaj koruze za klajo. Upa, da je dobi vsaj še nekaj vagonov. Seveda se bo potrudila, da bo to majhno množino, ki ji bo na razpolago, pravično in oziraje se na potrebo dosedanjim naročnikom porazdelila. Ako se ji posreči kaj več koruze dobiti, bo o tem pravočasno javnost obvestila. Sicer pa opozarjamo, da je povpraševanje ne le po koruzi ampak tudi po drugih krmilih silno veliko po vsej državi. Krmil bo prav težko dobiti. Radi tega tudi aprovizacija živine dela merodajnim v to poklicanim osebam hude preglavice. Začasno smo tako srečni, da moremo sporočiti cenjenim naročnikom, da ima Gospodarska zveza še v zalogi zmlete orehove in sezamove tropine, orehove luskinе, tropine solnčnih rož in bučnih peška, nekaj ajdovih plev, trijernih odpadkov in klajnega apna. Razpošilja jih v vrečah po 75—100 kg.

13. **Surovi sladkor.** Centrala za krmila na Dunaju sporoča, da se dobi surovi sladkor v svrhu krmil za živino denaturiran in nedenaturiran. Kdor naroči še nedenaturiran surovi sladkor in ga želi sam denaturirati (za klajo pripraviti), veljajo zanj sledeča določila, ki jih je v tozadevni okrožnici podala centrala z naročilom, da se o tem obvestite tudi vsi cenjeni naročniki. Radi tega jih tudi mi na tem mestu objavljamo:

a) Surovi sladkor se sme rabiti samo za krmljenje živine. Kdor bi ga porabljal v drugačne namene, moral bi plačati za porabo sladkorja 38 K pri 100 kg. Zapade lahko celo še zaporu in mora poleg tega še plačati 10 K pri 100 kg centrali za krmila na Dunaju. Te globe ne more niti sodnik znižati, kajti tudi centrala se je pod istim pogojem naproti sladkorni centrali zavezala, da se ne bo surovi sladkor v druge namene porabljal.

b) Denaturiran in nedenaturiran sladkor se ne sme v istem vagonu odpošiljati.

c) Kdor naroči nedenaturiran sladkor, ga mora sam denaturirati po predpisanem načinu ter takoj centralo za krmila na Dunaju obvestiti o kraju, kjer se bo to izvrševalo in obenem sporočiti, kje se nahaja najbližja finančna postaja.

d) Da se zamore nedenaturirani sladkor dobro shraniti in priprava sladkorne krme temeljito izvršiti, je treba v to sposobnih prostorov in priprav.

e) Predno se priprava surovega sladkorja za krmo prične, je isti v skladišču ves ta čas pod finančno zaporo. Čas, ko se prične s pripravo, je treba pravočasno finančni straži sporočiti, da more delo nadzorovati. Kajpak, da je poleg tega dolžan dotični tudi potne stroške in prehrano nadzorovatelja sam povrniti.

f) Kot sredstvo za denaturiranje sladkorja se lahko uporabijo sledeči predmeti v sledečem razmerju: 100% debele rezanice ali 100% otrobov, oljnatih oziroma palmovih tropin ali mesne moke (Fleischmehl) in poleg tega je treba za vsakih 100 kg surovega sladkorja primesiti 10 gramov metilvioleta. Če pa ni teh sredstev ali jih vsaj dovolj ni, se lahko surovi sladkor pripravi z 0.25% zmesjo rudečega železnatega oksida in 0.010% metilvioleta. Tako zgotovljena sladkorna krma ne sme imeti v sebi več kot 300% teže surovega sladkorja.

g) Naročeni surovi sladkor se mora že naprej plačati in se odpošilja le v vagonških množinah. Prevzemna cena za nedenaturirani sladkor je določena za mesec november in december t. l. 34.05 K, potem pa je vsak naslednji mesec l. 1916 za 20 vinarjev dražja.

Cena za denaturirani sladkor z železnim oksidom in metilvioletom pa je za 40 vin. dražja kot zgoraj označena cena. Te cene veljajo za 100 kg brez vreč in brez popusta, postavljenih na postajo odpošiljajoče sladkorne tovarne. Te cene se ravnaajo po dnevu odpošiljatve in ne po dnevu naročila oziroma nakazila. — Če pa kdo naprej denar pošlje in se naročilo izvrši še le pozneje, bo treba centrali diferenco (primankljaj) doplačati. — Vreče mora sleherni naročnik sam naprej poslati in se bo naročilo še le po dohodu vreč izvršilo. Filijalka, c. kr. priv. avstrijske dež. banke (Länderbank) v Pragi pa naročnike obvešča, v katero tovarno je treba poslati vreče. Vreče naj bodo za 100 kg teže. Ako bodo vreče po 50 kg, tedaj je cena pri sladkorju pri 100 kg za 5 vin. višja. Za posamno vagonsko pošiljatev se zahtevajo vreče le ene vrste, torej le 50 kg ali 100 kg vreče. Za zasilno pokritje vagonov ima skrbeti sladkorna tovarna sama. Ako bodo plahte v to porabljene, jih je treba takoj brzovozno, franko in nepokvarjene tovarni vrniti ter doplačati še 35 K od kosa. Za pripravo trdne strehe potrebne stroške ima tudi naročnik poravnati po prejemu blaga, za kvaliteto in kvantiteto blaga je tovarna odgovorna le na svojem mestu oziroma prostem skladišču. — Kdor želi, mu takoj centrala za krmila na Dunaju po možnosti preskrbi vreče za naročeno blago. Treba ji je za posamezni kos poslati 2.60 K.

Gospodarska zveza je začasno naročila pet vagonov denaturiranega sladkorja in sprejema že sedaj naročila zanj. Cene se bodo pravočasno sporočile. — Toliko v vednost vsem onim, ki hočejo s sladkornim krmilom preskrbeti svojo živino, zlasti konje.

Razne objave.

Kletarski tečaji. V primeru z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami, je naše kletarstvo še na jako nizki stopnji.

Zaradi tega je nujno potrebno, da se naši vinogradniki poprimejo boljšega kletarjenja ter da pridelujejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče, s pridelki drugih vinorodnih dežel uspešno konkurirati.

Kaj pomaga gospodarju vinogradniku še tako lepo grozdje, ako ne zna iz njega pripraviti tako pijačo, kakoršna se dandanes po svetu zahteva?

Ravnatoko je tudi za kletarje, vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom, znanje umnega kletarstva, zlasti pravilnega ravnanja s posodo in z vinom neobhodno potrebno, kajti iz najbolj žlahtne kapljice se z nepravilnim ravnanjem lahko naredi najgnusnejša pijača!

Da imajo ukaželjni priliko, se v umnem kletarstvu temeljito izučiti, priredi c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky pri državni vzorni kleti v Rudolfovem tekom tekoče zime več trodnevnih kletarskih tečajev.

Kdor se misli katerega teh tečajev udeležiti, zglašil naj se takoj pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem.

Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, treba se je, komur je na stvari ležeče, čim prej zglositi.

Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo o tem potom posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom tečaja obveščen.

C. kr. vinarsko nadzorstvo za Kranjsko v Rudolfovem.

Sadjarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče, ki se hočejo praktično izvežbati v obrezovanju in oskrbovanju drevja, v cepljenju in gojitvi drevja v drevesnici. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 15. maja 1916. Sprejme se 12 vajencev v starosti od 15 let naprej. Sadjarski vajenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. — Prošnje, katerim je priložiti izpustnice ljudske šole in krstni list ali pa domovnico, je vložiti pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Novomesto na Kranjskem, do 5. januarja 1916.

Viničarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče iz vinorodnih krajev, ki se hočejo praktično izvežbati v vseh potrebnih vinogradniških in trtničnih delih. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 31. oktobra 1916. Sprejme se osem učencev v starosti od 16 let naprej. Viničarski učenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. Prošnje, katerim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali pa domovnico, je vložiti pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Novomesto na Kranjskem, do 5. januarja 1916.

Razglas c. kr. dežel. predsednika za Kranjsko

z dne 19. decembra 1915, št. 35.871,

o cenah, ki se jih je držati pri trgovanju s pitanimi prešiči.

Dodatno k tukajšnjem razglasu z dne 17. oktobra 1915, št. 27.582, zaukazuje deželna vlada v sporazumu s c. in kr. 5. armadnim etapnim poveljstvom z veljavnostjo za celo deželo Kranjsko, da se pri trgovanju s pitanimi prešiči s težo več nego 150 kg, ne sme prekoračiti cene K 3.70 za 1 kilogram žive teže.

Ta odredba dobi moč s 22. decembrom 1915.

Ostala določila tuuradnega razglasa z dne 17. oktobra 1915, št. 27.582, ostanejo še nadalje neizpremenjena.

V Ljubljani, dne 19. decembra 1915.

Razglas c. kr. dežel. predsednika za Kranjsko,

z dne 16. decembra 1915. l., št. 35.309,

o določitvi najvišjih cen za svinjski špeh in svinjsko mast.

Na podstavi § 3. ministrskega ukaza z dne 29. novembra 1915. l., drž. zak. št. 348, se zaukazuje za prvo razdobje cen, ki se začne 16. decembra 1915. l., tako:

§ 1.

Kadar prodaja izdelovalec svinjski špeh preкупcu, sme biti najvišja cena za 100 kg čiste teže naslednje navedenih vrst špeha:

Za namizni špeh (soljen in nesoljen)	K 650.—
„ hrbtni špeh (soljen in nesoljen)	„ 703.—
„ sirov špeh (soljen)	„ 639.—
„ prekajen sirov špeh	„ 690.—
„ prekajen namizni špeh	„ 702.—
„ prekajen hrbtni špeh	„ 759.—
„ neprekajen špeh v kosih	„ 671.—
„ prekajen in papriciran špeh v kosih	„ 724.—
„ oparjen špeh	„ 724.—
„ desertni špeh	„ 800.—

§ 2.

V nadrobni prodaji, to je, kadar se neposredno prodaja porabniku, bodisi, da prodaja izdelovalec ali prekupec, sme znašati najvišja cena za 1 kg čiste teže naslednje navedenih vrst špeha in masti:

Za topljeno mast (zabelo)	K 7-88
„ nestopljeno mast (salo, trebušno mast) „	7-60
„ sirov špeh, soljen ali nesoljen	6-52
„ namizni špeh (soljen ali nesoljen)	7-08
„ hrbtni špeh (soljen ali nesoljen)	7-64
„ prekajen sirov špeh	7-52
„ prekajen namizni špeh	7-64
„ prekajen hrbtni špeh	8-24
„ neprekajen špeh v kosih	7-28
„ prekajen in papriciran špeh v kosih	7-88
„ oparjen špeh	7-88
„ desertni špeh	8-72

§ 3.

Glede prestopkov zoper sprednja določila se bode postopalo po predpisih §§ 5. in 6. ministrskega ukaza z dne 29. novembra 1915. l., drž. zak. št. 348.

§ 4.

S tem izgube moč vse dosedanje za svinjski špeh in svinjsko mast določene cene.

§ 5.

Cene za prihodnja mesečna razdobja se bodo pravočasno določile.

§ 6.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Naklem,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se vrši dne 16. januarja 1916 ob 4. uri popoldne v župnišču.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1915.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Mlekarske zveze v Ljubljani,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 7. februarja 1916 ob 3. uri popoldne v njenem uradnem prostoru.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se 1 uro kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v St. Vidu nad Ljubljano,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 9. januarja 1916. ob 3. uri popoldne v župnišču.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva;
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1915.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se čez pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Strugah,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se vrši 16. januarja 1916 ob 3. uri popoldne v uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1915.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se čez pol ure pozneje na istem mestu in po istem sporedu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Živinorejske zadruge v Strugah,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,

ki se vrši 16. januarja 1916 ob pol 4. uri popoldne v posojilnici.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1915.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi bil ta občni zbor nesklepčen, se vrši pol ure pozneje ravno tam drugi občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število udeležencev.

Bilanca

**Hranilnice in posojilnice
v Šmartnem pri Kranju,**
reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnev 31. decembra 1914.

Aktiva.		K
Posojila	448.542-76	
Tekoči račun z Zadr. zvezo	58 893-—	
Inventar premični	800-—	
Zaostale obresti posojil . .	10.573-38	
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000-—	
Stalna vlog pri „Zadr. zv.“	1.000-—	
Gotovina 31. decembra 1914	7.920-38	
Skupaj	528.729-52	
Pasiva.		K
Deleži	756-—	
Hranilne vloge s kapitalizo-		
vanimi obrestmi	512.211-52	
Predplačane obresti posojil	432-07	
Rezervni zaklad	12.860-47	
Čisti dobiček	2.469-46	
Skupaj	528.729-52	
Denarni promet	509.030-80	
Stanje članov začetkom leta 1914 .	188	
Pristopilo	5	
Izstopilo	4	
Stanje koncem leta 1914	189	

Bilanca

**Hranilnice in posojilnice
pri Sv. Jurju ob juž. žel.**
reg. zadruge z neom. zavezo,
z dnev 31. decembra 1914.

Aktiva.		K
Posojila	483.675-87	
Tekoči račun z Zvezo	41.519-—	
Inventar premični	759 53	
Zaostale obresti posojil . . .	7.238-54	
Vrednost tiskovin	100-—	
Zaostale najemnine	180-—	
Delež pri „Zadr. zvezi“	1.000-—	
Delež pri Zadružni tiskarni	1.000-—	
Obresti od tega	304-28	
Vojno posojilo	1.000-—	
Tekoči račun s člani	29.482-83	
Naložen denar	111.841-13	
C. kr. poštna hranilnica	177-80	
Gotovina 31. decembra 1914	11.830-55	
Skupaj	704.348-28	
Pasiva.		K
Deleži	1.229-—	
Hranilne vloge s kapitalizo-		
vanimi obrestmi	683.129-91	
Predplačane obresti posojil	1.077-86	
Dolg na tiskovinah	220-—	
Dolg na rentnini	435 90	
Rezervni zaklad	15 340-35	
Čisti dobiček	2.915-26	
Skupaj	704.348-28	
Denarni promet	685.018-59	
Stanje članov začetkom leta 1914 .	433	
Pristopilo	9	
Odpadlo	14	
Stanje koncem leta 1914	428	

Bilanca

Posojilnice v Slatini,
reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnev 31. decembra 1914.

Aktiva.		K
Posojila	311.432-85	
Tekoči račun z Zvezo	2.392-—	
Inventar premični	686 63	
Zaostale obresti od posojil	8 976-53	
Delež pri Zadružni zvezi . . .	1.000-—	
Vadij	93-01	
Prehodni	300-—	
Naložen denar	33.118-63	
C. kr. poštna hranilnica	103-82	
Gotovina 31. decembra 1914	568-08	
Skupaj	358.671-55	
Pasiva.		K
Deleži	2.032-—	
Hranilne vloge s kapitalizo-		
vanimi obrestmi	320-819-61	
Predplačane obresti posojil	1.609 01	
Rezervni zaklad	33.100-92	
Čisti dobiček	1.110-01	
Skupaj	358.671-55	
Denarni promet	216.502-20	
Stanje članov začetkom leta 1914 .	818	
Pristopilo	15	
Odpadlo	4	
Stanje koncem leta 1914	829	

Bilanca

Posojilnice v Ormožu,
registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
z dnev 31. decembra 1914.

Aktiva.		K
Posojila	296.086-02	
Inventar premični	3.880-80	
Inventar nepremični	87.478-—	
Zaostale obresti posojil	6.573-50	
Delež pri „Zadružni zvezi“	600-—	
Zaostala najemнина	156-—	
Prehodni	592-31	
Naložen denar	19.003-53	
Poštna hranilnica	603-87	
Predplačana dividenda	20-—	
Gotovina 31. decembra 1914	2.472-31	
Skupaj	417.466-34	
Pasiva.		K
Deleži	7.534-—	
Hranilne vloge	352.721-02	
Predplačane obresti posojil	307-90	
Obresti deležev	95-—	
Tekoči račun z Zvezo	111-—	
Izposojila vključena	30.989-71	
Rezervni zaklad	24.997-41	
Čisti dobiček	710-30	
Skupaj	417.466-34	
Denarni promet	498.826-39	
Stanje članov začetkom l. 1914 . .	786	
Pristopilo	26	
Odpadlo	31	
Stanje koncem l. 1914	781	

Bilanca

**Hranilnice in posojilnice
v Cirkoveh,**
registrovane zadruge z neomejeno zavezo
z dnev 31. decembra 1914.

Aktiva.		K
Posojila	182.355-—	
Tekoči račun z Zvezo	10.535-—	
Inventar premični	80 30	
Zaostale obresti posojil	1.787-08	
Delež pri „Zadružni Zvezi“	1.000-—	
Tekoči račun s člani	5.630 40	
Vojno posojilo	1.950-—	
Gotovina 31. decembra 1914	1.379 05	
Skupaj	204.716-83	
Pasiva.		K
Deleži	984-—	
Hranilne vloge s kapitalizo-		
vanimi obrestmi	193.789 02	
Predplačane obresti posojil	1.250-49	
Rezervni zaklad	7.242-81	
Čisti dobiček	1.450-51	
Skupaj	204.716-83	
Denarni promet	266.602-11	
Stanje članov začetkom l. 1914 . .	241	
Pristopilo	11	
Odstopilo	6	
Stanje koncem l. 1914	246	

Bilanca

**Posojilnice na Črnigori
pri Ptuj,**
reg. zadruge z neom. zavezo,
z dnev 31. decembra 1914.

Aktiva.		K
Posojila	69.809-43	
Inventar premični	146-97	
Zaostale obresti posojil	1.103-77	
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000-—	
Naložen denar	10.755-35	
Gotovina 31. decembra 1914	1.470-98	
Skupaj	84.286-50	
Pasiva.		K
Deleži	884-—	
Hranilne vloge s kapitalizo-		
vanimi obrestmi	78.245-70	
Tekoči račun z Zvezo	196-—	
Predplačane obresti posojil	564-47	
Rezervni zaklad	3.223-94	
Čisti dobiček	1.172-39	
Skupaj	84.286-50	
Denarni promet	98.648-02	
Stanje članov začetkom l. 1914 . .	214	
Pristopilo	14	
Odpadlo	8	
Stanje koncem l. 1914	220	

Bilanca
Ljudske hranilnice in posojil-
nice v Rečici ob Savinji,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	383.094·84
Tekoči račun z Zvezo	194.942—
Inventar premični	233·05
Zaostale obresti posojil	10.264·15
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Naložen denar	133.292·63
Tekoči račun s člani	147.194·85
Vojno posojilo	4.878·13
Gotovina 31. decembra 1914	4.954·43
Skupaj	879.854·08
Pasiva.	K
Deleži	2.012—
Hranilne vloge s kapitalizo-	
vanimi obrestmi	856.700·99
Predplačane obresti posojil	366·89
Rezervni zaklad	18.687·98
Čisti dobiček	2.086·22
Skupaj	879.854·08
Denarni promet	581.674·79
Stanje članov začetkom leta 1914	405
Pristopilo	11
Odpadlo	13
Stanje koncem leta 1914	403

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Petrovčah,

reg. zadruge z neom. zavezo.
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	97.295—
Tekoči račun z Zvezo	132—
Inventar premični	165·29
Zaostale obresti posojil	2.483·63
Delež pri Zadružni zvezi	1.000—
Gotovina koncem leta 1914	481·68
Skupaj	101.557·60
Pasiva.	K
Deleži	218—
Hranilne vloge s kapitalizo-	
vanimi obrestmi	96.294·48
Predplačane obresti posojil	420 80
Rezervni zaklad	3.733·37
Čisti dobiček	890·95
Skupaj	101.557·60
Denarni promet	145.970 70
Stanje članov začetkom leta 1914	105
Pristopilo	6
Odpadlo	2
Stanje koncem l. 1914	109

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
na Prihovi,

reg. zadruge z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	76.706—
Tekoči račun z Zvezo	16.581—
Inventar premični	238·06
Zaostale obresti posojil	1.473·63
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Naložen denar	566·04
Vojno posojilo	400—
Gotovina 31. decembra 1914	2.781·54
Skupaj	99.746·27
Pasiva.	K
Deleži	384—
Hranilne vloge s kapitalizo-	
vanimi obrestmi	94.615·28
Predplačane obresti posojil	394·96
Rezervni zaklad	4.352·03
Skupaj	99.746·27
Denarni promet	138.738·34
Stanje članov začetkom l. 1914	179
Prirastlo	14
Odpadlo	1
Stanje koncem l. 1914	192

Bilanca
Mlekarne v Hrušici pri Pod-
gradu,

reg. zadruge z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Vrednost blaga	13.717—
Terjatve na blagu pri nezadr.	11.061·85
Vrednost nepremič. invent.	30.833·48
Vrednost premič. inventarja	20.483·26
Nesprejeta odškodnina od	
banke Slavije	200—
Preplačilo za led	500—
Naloženo pri c. kr. poštni	
hranilnici	1.638·20
Deleži zvezani s posojilnico	230—
Kavejia na železnici	92—
Gotovina 31. decembra 1914	751·70
Skupaj	79.507·49
Pasiva.	K
Deleži	5.273—
Izposojila	18.933·19
Dolg na blagu zadružnikom	9.677·65
Dolg na blagu nezadružnik.	14.304—
Dolg na inventarju	5.306·62
Tekoči račun z Zadr. zvezo	570—
Rezervni zaklad	24.362·57
Čisti dobiček	1.080·46
Skupaj	79.507·49
Denarni promet	823.088·18
Stanje članov začetkom l. 1914	631
Pristopilo	—
Odpadlo	—

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
na Igu,

reg. zadruge z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	236.020·33
Tekoči račun z Zvezo	57.592—
Inventar premični	222·36
Inventar nepremični	4·163—
Zaostale obresti posojil	6.890·43
Delež pri Zadružni Zvezi	1.000—
Delež pri Ljudski posojilnici	4—
Delnica Union	335—
Gotovina 31. decembra 1914	8.402·84
Skupaj	314.629·96
Pasiva.	K
Deleži	1.420—
Hranilne vloge s kapitalizo-	
vanimi obrestmi	300.522·27
Tekoči račun s člani	13·21
Predplačane obresti posojil	816·14
Rezervni zaklad	10.980·36
Čisti dobiček	877·98
Skupaj	314.629 96
Denarni promet	401.971·22
Stanje članov začetkom l. 1914	303
Pristopilo	12
Odpadlo	31
Stanje koncem l. 1914	284

Bilanca
Ljudske hranilnice in posojil-
nice v Idriji,

reg. zadruge z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	457.370·71
Tekoči račun pri Zvezi	92.050—
Inventar premični	198·19
Inventar nepremični	6.285·51
Zaostale obresti posojil	12.710·41
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Delnica „Union“	335—
Vojno posojilo	10.000—
C. kr. poštna hranilnica	139·85
Gotovina 31. decembra 1914	1.897·82
Skupaj	581.987·49
Pasiva.	K
Deleži	564—
Hranilne vloge s kapitalizo-	
vanimi obrestmi	558.647·65
Predplačane obresti posojil	4.051·14
Rezervni zaklad	17.005·05
Čisti dobiček	1.719·65
Skupaj	581.987·49
Denarni promet	585.591·64
Stanje članov začetkom l. 1914	273
Pristopilo	12
Odpadlo	3
Stanje koncem l. 1914	282

